

УДК 81'243:61:378.147.091.33
DOI <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-2-05>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ПІД ЧАС МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ДО КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Кушнір І. М.

*кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри мовної підготовки І
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
orcid.org/0000-0002-4349-9652
irina.kushnir.83@gmail.com*

Ключові слова:
*професійно-комунікативні
вміння, метод кейсів,
українська як іноземна.*

Актуальність статті зумовлена відсутністю в сучасній лінгводидактиці опису комплексного використання методу кейсів і виявлення його специфіки у процесі навчання української мови іноземних студентів медичних спеціальностей. Для таких студентів особливо важливими є вміння професійно-комунікативної взаємодії в реальних ситуаціях клінічної практики, сформованість яких стає запорукою створення професійно-комунікативного іміджу майбутніх лікарів, що безпосередньо впливає на ефективність лікування. Кейс-метод інтенсифікує навчання української мови як іноземної, а також може з легкістю прилаштовуватися до дистанційного формату проведення практичних занять.

Авторка статті визначає методичні особливості використання кейс-методу під час мовної підготовки іноземних студентів-медиків до реалізації необхідних комунікативних стратегій у реальних професійно-комунікативних ситуаціях. Наведено структуру та приклад навчального кейсу, описано специфічні критерії, якими доцільно послуговуватись укладачам кейсів; рекомендовано методичний алгоритм роботи з кейсом на практичному занятті. Якщо враховувати пропозиції, висвітлені в цій статті, то можна досягти таких результатів: мотивування іноземних студентів до вирішення професійно-комунікативних завдань засобами української мови; сформованості вмінь у комбінованих видах мовленнєвої діяльності; розвитку вмінь реалізації діагностувальних, рекомендаційних, лікувальних комунікативних стратегій; тактик знайомства, підтримки, емоційної рівноваги, категоричної рекомендації, пом'якшеної рекомендації та співробітництва з активним використанням мовних і мовленнєво-етикетних засобів.

Усі висновки статті зроблено на основі теоретичного аналізу лінгвістичних і лінгводидактичних досліджень і практики навчання іноземних студентів медичних спеціальностей у межах дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».

PECULIARITIES OF APPLICATION OF THE CASE METHOD DURING LANGUAGE TRAINING OF FOREIGN MEDICAL STUDENTS TO CLINICAL PRACTICE

Kushnir I. M.

*Ph.D. in Pedagogic, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Language Training 1
Institute of International Education for Study and Research
V. N. Karazin Kharkiv National University
orcid.org/0000-0002-4349-9652
irina.kushnir.83@gmail.com*

Key words: *case method, professional and communicative skills, Ukrainian as a foreign language.*

The relevance of the article is due to the lack in modern linguodidactics of a description of the integrated use of the case method and the identification of its specifics in the process of Ukrainian language training for foreign medical students. For such students the skills of professional-communicative interaction in real situations of clinical practice are especially important, the formation of which becomes the key to creating a professional-communicative image of future doctors, which directly affects the effectiveness of treatment. The case method intensifies the learning of the Ukrainian language as a foreign language, and can also be easily adapted to the distance format of practical classes.

The author of the article identifies the methodological features of the use of the case method during the language training of foreign medical students to implement the necessary communication strategies in real professional and communicative situations. The structure and example of a case study are given, specific criteria are described, which should be used by case builders; the methodical algorithm of work with a case at a practical lesson is recommended. If we consider the proposals covered in this article, we can achieve the following results: motivating foreign students to solve professional and communicative tasks by means of the Ukrainian language; formation of skills in combined types of speech activity; development of skills of realization of diagnostic, recommendatory, medical communicative strategies; tactics of acquaintance, support, emotional balance, categorical recommendation, softened recommendation and cooperation with active use of language and speech etiquette means.

All conclusions of the article are made on the basis of the theoretical analysis of linguistic and linguodidactical researches and practice of training of foreign students of medical specialties within the discipline "Ukrainian language on a professional direction".

Вступ. Важлива риса сучасної освіти – міжнародна академічна мобільність студентів. Найбільш затребуваною на міжнародному ринку освітніх послуг є медична освіта. З метою підтримки престижу українських ЗВО доцільно забезпечувати якість мовної підготовки іноземних студентів медичних спеціальностей, яка створює базу ефективного навчання для тих, хто здобуває вищу медичну освіту як українською мовою, так і англійською (цей контингент переважає на сучасному етапі). Н. Ушакова та Т. Алексеєнко справедливо зазначають, що «інофони, які опановують в українських ЗВО майбутній фах англійською мовою, не потребують оволодіння всім набором

комунікативних умінь, що визначаються програмами з української мови як іноземної для тих, хто навчається цією мовою» [7, с. 222]. Але якщо проаналізувати комунікативні потреби обох контингентів іноземних студентів-медиків, можна зрозуміти, що для всіх є обов'язковою необхідність умінь професійної комунікації під час клінічної практики. Системна мовна підготовка передбачає комплексне формування вмій у всіх видах мовленнєвої діяльності, зокрема в навчально-професійній сфері. Ці уміння складають зміст комунікативної компетентності іноземних студентів, яку ми (І. Кушнір) визначаємо як «здатність користуватись мовою як засобом спілкування, брати

участь у мовленнєвій комунікації відповідно до цілей і ситуації спілкування в межах вибраної сфери діяльності» [4, с. 90].

Інтенсифікувати україномовну підготовку майбутніх лікарів до професійної комунікації можна, зробивши особливий акцент на інтерактивних методах навчання. Одним з найефективніших інтерактивних методів для навчання комунікативної взаємодії у навчально-професійних ситуаціях вважають кейс-метод. Уже проаналізовано особливості його використання у навчанні іноземних мов українських студентів (Н. Демченко [2], В. Марцинюк [5]), описано теоретичні основи застосування у навчанні української як іноземної (М. Цуркан [8]) і лише один аспект практичного використання у мовній підготовці іноземців до клінічної практики – роботу з текстами-кейсами (Л. Даниленко [1]). Огляд наукової та навчально-методичної літератури показав, що нині відсутній опис і аналіз використання комплексного кейсу під час навчання української мови іноземних студентів медичних спеціальностей.

Метою цієї статті є узагальнення експериментального досвіду використання кейс-методу в навчанні української мови як іноземної англійської студентів-медиків і опис специфіки його застосування.

Виклад основного матеріалу. У галузі вищої освіти розроблені стратегії запровадження кейс-методу для підготовки студентів-медиків із профільних дисциплін до клінічної практики. Зазвичай його використовують із метою поєднання професійно-теоретичних знань із реальним клінічним контекстом [10]. Під час медичної підготовки кейси є інтерактивним засобом аналізу конкретної ситуації, що відбиває стан здоров'я пацієнта, проведення диференційної діагностики і вибору лікувальної тактики. Такі методичні кейси містять відомості з історії хвороби пацієнта, опис симптомів, а студенти на цій основі мають правильно діагностувати, знайти, обговорити шляхи вирішення проблеми – призначити лікування [9]. Мовна підготовка іноземних студентів українських ЗВО до комунікативної взаємодії в процесі клінічної практики засобами іноземної для них мови (української) кардинально відрізняється від професійної підготовки. Тож і застосування кейс-методу в навчанні української мови як іноземної такого контингенту студентів має свою специфіку.

Головні цілі кейс-методу – аналіз ситуацій і вироблення конкретних рішень проблеми. Процес навчання, заснований на кейс-технології, буде мати практичну значущість за умови дотримання двох основних вимог: кейс повинен бути добре продуманий, а також необхідно застосувати певну методику його реалізації. Наш досвід звернення до цього методу на заняттях з української мови

за професійним спрямуванням довів доцільність та ефективність для формування комунікативної компетентності іноземних студентів як характеристики професійно-комунікативного іміджу майбутнього лікаря (детально описаного у нашій (І. Кушнір) попередній публікації), який «проявляється в конкретних комунікативних ситуаціях у сформованих мовленнєвих уміннях емпатійного слухання, толерантного говоріння, а також читання та письма в україномовній лікарняно-практичній сфері» [3, с. 42]

Специфічним для навчання англійської студентів медичних спеціальностей є створення і застосування лише практично-орієнтованих кейсів, матеріали до яких ми підбирали з навчальних медичних видань і з реальних історій хвороб.

Кожен кейс має типову структуру (як показано в таблиці 1). У першому блоці кейсу наведено короткі тексти таких жанрів, як анамнез життя і хвороби пацієнта і його скарги. Другий блок містить проблемне запитання. Третій блок пропонує низку додаткових проблемних завдань. У четвертому блоці наведено посилання на додаткові допоміжні матеріали, тобто залучено інформаційно-комунікаційні технології навчання.

Наш досвід укладання навчальних професійно-комунікативних кейсів для іноземних студентів медичних спеціальностей показав, що необхідно враховувати такі специфічні для мовної підготовки критерії, як:

- змістова коректність щодо опису клінічних випадків;
- відповідність змісту рівню володіння мовою;
- урахування необхідності вживання мовно-мовленнєвих кліше, доцільних у професійній комунікації;
- методична доцільність завдань щодо розкриття проблемного професійного запитання;
- методична доцільність завдань відповідно до етапності й комплексності реалізації професійно-комунікативних стратегій.

Рекомендуємо підготовлені кейси реалізувати в навчальному процесі за таким алгоритмом:

Фаза 1. Виконання лексико-граматичних завдань. Визначити мовно-мовленнєві аспекти кейсу, що підлягають відпрацюванню залежно від рівня володіння українською мовою. Наприклад, виписати терміни з першого блоку кейсу, семантизувати їх за допомогою візуалізації або тлумачень, потренувати контекстне використання через укладання словосполучень і речень із ними.

Фаза 2. Ситуативно-змістовий аналіз. Перевіряємо розуміння проблемного запитання із другого блоку кейсу та додаткових завдань із третього блоку. Також розвиваємо імітаційні навички говоріння через проговорювання запитань, через «розігрування» діалогів «лікар – хворий (збір

**Кейс до дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням»
для іноземних студентів медичних спеціальностей (англомовна форма навчання)**

БЛОК 1	70-річний чоловік потрапив до відділення швидкої медичної допомоги з лихоманкою протягом місяця, відсутністю апетиту, втратою ваги та тривалим кашлем.
БЛОК 2	ЯКИЙ ДІАГНОЗ Є НАЙБІЛЬШ ВІРОГІДНИМ?
БЛОК 3	<p><i>1. Активні слова та словосполучення:</i> абсцес, вдих, видих, відхаркувати, задишка, запалення, кашель, кашляти / відкашлювати / відкашлюватися, кволість (слабкість), легені, мокротиння, навантаження, нездужання, нежить, піт, пітливість, плевков, правий / лівий бік, рух, спокій.</p> <p><i>2. План розпитування хворого:</i> А. Загальні скарги хворого. Б. Характер кашлю: наявність або відсутність мокротиння; інтенсивність; тривалість. В. Характер болю. Г. Місце локалізації.</p>
БЛОК 4	 <p>Рентгенівський знімок хворого. https://drmada.com/?fbclid=IwAR19DvDxMgumqmTuWRUay3iNFVXMV-ZEjwAW5tMXqXX3T6vERxHqBi7G9F0</p>

анамнезу)». Студенти ознайомлюються з матеріалами кейсу, поглиблюють власне розуміння, уточнюють у разі виникнення мовних лакун, формулюють необхідні аргументи лексико-граматичними і синтаксичними засобами української мови для обґрунтування своєї позиції щодо вирішення професійно-практичного проблемного запитання.

Фаза 3. Умовно-продуктивна. Студенти спочатку обговорюють у групах, а потім презентують свої пропозиції щодо вирішення проблеми з визначення діагнозу та пошуку шляхів лікування. На цьому етапі відбувається активізація мовних навичок і комунікативних умінь через продукування діалогів, полілогів і монологів українською мовою у ситуації «консиліум».

Фаза 4. Ситуативно-продуктивна. Етап виконання комунікативних завдань – створення та розігрування діалогів «лікар – хворий (призначення лікування)». На четвертому етапі студенти-іноземці також здійснюють презентацію групової роботи, наприклад, у формі усного монологічного висловлення з елементами обговорювання.

Фаза 5. Оцінювання. На завершальному етапі викладач здійснює оцінювання студентів. Пара-

метрами оцінювання можна вибрати кількість помилок, що порушують порозуміння, повноту та логічність висловлення, мовленнєву активність студентів, швидкість виконання роботи тощо. Після завершення роботи студенти теж можуть взяти участь у власному або взаємному оцінюванні за розробленою викладачем анкетною.

Виконання кейсу можна реалізовувати і у форматі дистанційної роботи в режимі чатів або інтернет-конференцій, що є важливим для теперішньої нагальної необхідності запровадження дистанційно-аудиторного змішаного навчання.

Особливістю роботи з кейсами на заняттях із мови є зосередження роботи саме на мовному та мовленнєвому, тобто професійно-комунікативних, аспектах кейсу, а не на професійно-знанневих і професійно-практичних. Хоча у разі роботи з кейсом на заняттях з української мови як іноземної за професійним спрямуванням відбувається комплексне формування комунікативно-професійного іміджу іноземних студентів медичних спеціальностей на основі міжпредметних зв'язків.

Висновки. Практика використання кейс-методу під час мовної підготовки іноземних студентів

до клінічної практики в медичних закладах України дала змогу виявити методичні особливості, описані вище, і показала такі результати: 1) створює ефект занурення до мовного середовища та мотивує до вирішення професійно-комунікативних завдань шляхом створення україномовних комунікативних актів; 2) формує та розвиває вміння в комбінаторних видах мовленнєвої діяльності: слухання – говоріння; читання – говоріння, слухання – письмо; 3) формує такі елементи професійно-комунікативного іміджу, як уміння реалізації діагностувальних, рекомендаційних, лікувальних стратегій; тактик знайомства, підтримки,

емоційної рівноваги, категоричної рекомендації, пом'якшеної рекомендації та співробітництва; 4) формує навички активного вживання необхідних україномовних засобів: медичної термінології та мовленнєво-етикетних кліше, жанрово та стилістично відповідних граматичних і синтаксичних моделей.

Як напрям подальших досліджень виберемо науково-методичний пошук і обґрунтування принципів відбору текстових матеріалів і створення завдань професійно-комунікативних кейсів для навчання української мови іноземних студентів медичних спеціальностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Даниленко Л.В. Метод кейсу в професійному мовленні іноземних студентів спеціальності «стоматологія». *Мовна освіта в сучасних ЗВО: тенденції, виклики, перспективи*: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 6–7 березня 2020 року. Біла Церква: БНАУ. С. 49–51.
2. Демченко Н.С. Формування іншомовної професійної комунікативної компетенції студентів-економістів. *Молодий вчений*. № 3 (67), 2019 С. 281–285. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-3-67-59>
3. Кушнір І.М. Інтегративна модель методичної системи навчання української мови англomовних здобувачів вищої медичної освіти. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. Збірник наукових праць. Вип. 37. Харків, 2020. С. 36–51. DOI: 10.26565/2073-4379-2020-37-03
4. Кушнір І.М. Соціокультурна компетентність у структурі компетентнісної моделі міжкультурної мовної особистості іноземного студента. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків, 2009. № 15. С. 89–95.
5. Марцінюк В.Г. Кейс-методика вивчення іноземної мови як засіб формування самостійності в навчанні майбутніх менеджерів. *Вісник запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2008. № 1. С. 168–170.
6. Романов І.І. Умови застосування методу кейсів при навчанні іноземних мов. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Пед. науки: реалії та перспективи*. Київ, 2018. Том № 2(60). С. 98–102.
7. Ушакова Н.І., Алексєнко Т.М. Концепція мовної підготовки іноземних здобувачів вищої медичної освіти (модель 1 – англomовна форма навчання). *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки* : Зб. наук. праць. Харків, 2019. Випуск 34. С. 219–235.
8. Цуркан М.В. Методична система навчання української мови як іноземної студентів медичних закладів вищої освіти. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00. 02–теорія та методика навчання (українська мова).–Київський університет імені Бориса Грінченка, МОН України. Київ, 2020. 518 с.
9. Elisabet D., Sensuse D. I. and S. AlHakim. Implementation of Case-Method Cycle for Case-Based Reasoning in Human Medical Health: A Systematic Review. 2019 3rd International Conference on Informatics and Computational Sciences (ICICoS), 2019, pp. 1–6, doi: 10.1109/ICICoS48119.2019.8982438.
10. McLean S. F. (2016). Case-Based Learning and its Application in Medical and Health-Care Fields: A Review of Worldwide Literature. *Journal of medical education and curricular development*, 3, JMECD. S20377. <https://doi.org/10.4137/JMECD.S20377>

REFERENCES

1. Danylenko L.V. (2020). Metod keisu v profesiinomu movlenni inozemnykh studentiv spetsialnosti «stomatolohiia» [Case method in professional speech of foreign students specialized in "dentistry"]. *Movna osvita v suchasnykh ZVO: tendentsii, vyklyky, perspektyvy: zbirnyk tez Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu*, 6–7 bereznia 2020 roku. Bila Tserkva: BNAU. S. 49–51.
2. Demchenko N.S. (2019). Formuvannia inshomovnoi profesiinoi komunikativnoi kompetentsii studentiv-ekonomistiv [Formation of foreign language professional communicative competence of students-economists]. «Molodyi vchenyi». № 3 (67). S. 281–285. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-3-67-59>

3. Kushnir I.M. (2020). Intehratyvna model metodychnoi systemy navchannia ukrainskoi movy anhlomovnykh zdobuvachiv vyshchoi medychnoi osvity [Integrative model of the methodical system of teaching the Ukrainian language to English-speaking applicants for higher medical education]. Vykladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky. Zbirnyk naukovykh prats. Vyp. 37. Kharkiv. S. 36–51. DOI: 10.26565/2073-4379-2020-37-03
4. Kushnir I.M. (2009). Sotsiokulturna kompetentnist u strukturi kompetentnisnoi modeli mizhkulturnoi movnoi osobystosti inozemnoho studenta [Sociocultural Competence in the Structure of the Competence Model of the Intercultural Language Personality of a Foreign Student]. Vykladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. Kharkiv. №15. S. 89–95.
5. Marcinyuk V.G. (2008). Case-method of learning a foreign language as a means of forming independence in the training of future managers [Case-method of learning a foreign language as a means of forming independence in the training of future managers]. Bulletin of Zaporizhia National University. Zaporozhye. № 1. S. 168–170.
6. Romanov I.I. (2018). Umovy zastosuvannia metodu keisiv pry navchanni inozemnykh mov [Conditions for the use of the case method in teaching foreign languages]. Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova. Serii 5. Ped. nauky: realii ta perspektyvy. Kyiv. Tom № 2(60). S.98–102.
7. Ushakova N.I. and Alekseenko T.M. (2019). Koncepciya movnoyi pidgotovky inozemnykh zdobuvachiv vyshchoi medychnoi osvity (model 1 – anglomovna forma navchannia) [The concept of language training of foreign applicants for higher medical education (model 1: English language form of education)]. Vykladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, vol. 34, S. 219–235. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2019-34-16>.
8. Tsurkan M.V. (2020). Metodychna systema navchannia ukrainskoi movy yak inozemnoi studentiv medychnykh zakladiv vyshchoi osvity [Methodical system of training the Ukrainian language as a foreign language for students of medical institutions of higher education]. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora pedahohichnykh nauk zi spetsialnosti 13.00. 02–teoriia ta metodyka navchannia (ukrainska mova).–Kyivskyi universytet imeni Borysa Hrinchenka, MON Ukrainy. Kyiv, 518 s.
9. Elisabet D., Sensuse D. I. and S. AlHakim. Implementation of Case-Method Cycle for Case-Based Reasoning in Human Medical Health: A Systematic Review. 2019 3rd International Conference on Informatics and Computational Sciences (ICICoS), 2019, pp. 1–6, doi: 10.1109/ICICoS48119.2019.8982438.
10. McLean S. F. (2016). Case-Based Learning and its Application in Medical and Health-Care Fields: A Review of Worldwide Literature. Journal of medical education and curricular development, 3, JMECD. S20377. <https://doi.org/10.4137/JMECD.S20377>